

Algemeen

Kalkoenen zijn grote siervogels. Ze kunnen wel 120 centimeter hoog worden en hun vleugels hebben een spanwijdte (lengte van de uitgestrekte vleugels van punt tot punt) van 140 centimeter. Een volwassen kalkoen kan tien kilo wegen. Kalkoenen kunnen erg goed zien en horen. Ze worden in gevangenschap gemiddeld twaalf jaar oud.

Verschillende varianten

De kalkoen heeft een aantal ondersoorten en kent meer dan twintig verschillende rassen. Voorbeelden van rassen zijn de Duitse blauwe, de Ronquières kalkoen en de Sologne kalkoen. Zij verschillen vooral van elkaar in kleur. In het oog springende uiterlijke kenmerken van kalkoenen zijn hun kale kop en keel- en neuslellen.

Van nature

Kalkoenen komen van oorsprong uit Noord- en Midden Amerika. Ze leven daar voornamelijk in bosrijke gebieden. Als huisdier komen ze over de hele wereld voor. In Duitsland en Nieuw Zeeland leven kalkoenen die oorspronkelijk als huisdier gehouden werden, maar daarna weer verwilderd zijn.

Kalkoenen blijven het grootste deel van de dag op de grond. Als een kalkoen gaat slapen, gaat hij meestal in een boom zitten. De wilde kalkoen kan ook vliegen, maar geen grote afstanden. Sommige gefokte rassen kunnen dat nauwelijks nog, omdat ze te zwaar zijn. Kalkoenen zijn groepsdieren, de mannetjes leven meestal gescheiden van de vrouwtjes. In een groep kalkoenen heerst een rangorde. Kalkoenen communiceren vooral door middel van geluiden. Het bekendste geluid is wel het klokkende geluid dat de mannetjes maken om vrouwtjes aan te trekken.

Huisvesting

Kalkoenen worden vaak buiten gehouden op een afgerasterd terrein. Hoewel ze goed tegen kou kunnen, is het verstandig om voor een nachthok te zorgen. Voor twee kalkoenen moet het nachthok minstens negen vierkante meter groot zijn en liefst voorzien van zitstokken.

Als het niet mogelijk is om de kalkoenen op een groot terrein te houden, kunt u ook een volière maken. Deze moet voor twee kalkoenen ongeveer zestien vierkante meter groot zijn. Ook in een volière is een nachthok voor de kalkoenen aan te raden. Als bodembedekking in het nachthok kunt u bijvoorbeeld stro of houtkrullen gebruiken. Kalkoenen nemen graag een zandbad, zorg er dus voor dat er zand aanwezig is in hun verblijf.

Kalkoenen kunnen het best in groepen gehuisvest worden, maar ze moeten dan wel voldoende ruimte hebben. De beste groepssamenstelling is een haan met meerdere hennen. Houd kalkoenen niet samen met ander pluimvee zoals kippen, vanwege het overdragen van ziekten.

Verzorgen en hanteren

Kortwieken is het afknippen van een aantal slagpennen van de vleugels, zodat de kalkoen niet (goed) meer kan vliegen. Wanneer u ervoor kiest om uw kalkoenen te (laten) kortwieken, moet dit jaarlijks herhaald worden. Als een kalkoen namelijk in de rui is, groeien er weer nieuwe pennen aan. Het is verstandig het kortwieken te laten uitvoeren door iemand met ervaring.

Kalkoenen zijn geen knuffeldieren en houden er niet van om vastgehouden te worden. Soms is het toch nodig om een kalkoen op te pakken. Sla dan vanaf achteren beide armen om het lichaam van de kalkoen heen. Zorg ervoor dat u ook de vleugels vast heeft, dan kunt u de kalkoen van de grond tillen. De poten van een kalkoen zijn kwetsbaar, dus wees daar voorzichtig mee.

Als een kalkoen mensen als zijn soortgenoten gaat zien, bestaat de kans dat hij de baas probeert te worden over 'zijn' mensen. Dit geldt vooral voor een haan. Die zal dan aanvallen met zijn poten, door tegen mensen op te vliegen en door te pikken. Dit gedrag zien we soms bij kalkoenen die te weinig contact met soortgenoten hebben. Een boze kalkoen kan een mens verwonden, maar echt gevaarlijk is het niet. Als kinderen aangevallen worden door een volwassen haan, is het een ander verhaal. Voor dieren geldt dat ze ziektes kunnen hebben die overdraagbaar zijn van dier op mens (zoönosen). Was daarom altijd uw handen na contact met uw huisdier.

Voeding

Van nature zijn kalkoenen omnivoor, dat betekent dat ze niet alleen plantaardig, maar ook dierlijk voedsel, voornamelijk insecten, eten. In gevangenschap kunt u een kalkoen voeren met speciaal kalkoenvoer, meestal in korrelvorm. Dit is verkrijgbaar bij veevoederbedrijven en in de dierenpeciaalzaak. Kalkoenvoer bevat een hoger eiwitgehalte dan standaard siervogelvoer. Naast deze kalkoenkorrel kunt u een kalkoen altijd bijvoeren met groenvoer, zoals bijvoorbeeld boerenkool. Voor jonge kalkoenen is er speciaal opfokvoer. Als ze 18 weken oud zijn, kunnen jonge kalkoenen met de oudere dieren mee-eten.

Naast kalkoenvoer, hebben kalkoenen maagkiezel nodig. Dit zijn kleine steentjes die ze opeten. In de maag zorgen die voor een betere vertering van het voedsel.

Kalkoenen zijn zware vogels. Zorg voor extra stevige voerbakken die niet makkelijk omgestoten worden.

Kalkoenen moeten altijd de beschikking hebben over voldoende, vers drinkwater.

Voortplanting

Hanen zijn over het algemeen kleurrijker dan hennen, ze zijn ook een stuk groter en hebben felgekleurde keelkellen. Kalkoenen zijn na ongeveer tien maanden geslachtsrijp.

Een haan trekt hennen aan door klokgeluiden te maken en zijn staartveren omhoog te zetten in waaivorm. Een haan paart meestal met meerdere hennen en zorgt daarna niet voor de eieren of de kuikens. De hen bouwt een nest op de grond en legt daar acht tot twintig eieren in. Na 25 tot 31 dagen broeden komen de eieren uit. De kuikens komen al na 24 uur van het nest af en eten dan zelf. Let de eerste dagen op dat ze het eten en water kunnen vinden. Zorg voor een voldoende warme, tochtvrije omgeving, bijvoorbeeld door de moeder met haar kuikens in een binnenhok te zetten zodat ze niet in het natte gras kunnen lopen. Bij koud weer kunt u eventueel een extra warmtelamp ophangen, want kalkoenuikens hebben veel warmte nodig. Het duurt ongeveer twee weken voordat ze een beetje kunnen vliegen. De jonge kalkoenen blijven vier tot tien maanden bij hun moeder.

Ziekten en aandoeningen

Veel voorkomende aandoeningen bij kalkoenen zijn worminfecties, huidmaden en hartproblemen. Een zieke kalkoen vertoont lusteloos gedrag, zondert zich af van de groep en stopt met eten. Een groep kalkoenen zal dieren met afwijkend gedrag pikken. Daarom is het zaak een zieke kalkoen apart te zetten.

Een ernstige ziekte die bij kalkoenen voorkomt is 'Blackhead' of histomoniasis, veroorzaakt door een protozo, *Histomonas meleagridis*. Vooral kalkoenen tot ongeveer vier maanden oud worden het slachtoffer. De ziekte wordt overgedragen via de eitjes van spoelwormen, die zich ook in wormen en insecten kunnen bevinden, en ook via direct contact met besmette dieren. De protozo zelf gaat buiten het lichaam snel dood, maar binnen de eitjes van de spoelworm kan hij lange tijd overleven in bijvoorbeeld stallen en grasland, en zo weer kalkoenen besmetten. De protozo vestigt zich in de blinde darm en beschadigt deze. Daardoor ontstaan bijkomende infecties met darmbacteriën. Vaak wordt later ook de lever aangetast. Besmette vogels worden sloom, eten slecht en vallen af. Ze zonderen zich af van de groep en zien er slecht uit. Vaak krijgen ze gele diarree en zit er bloed in de ontlasting. Bovendien kan de kop donker verkleuren, maar dat gebeurt niet altijd. Een ziek dier sterft vaak binnen enkele dagen, dieren die de ziekte overleven hebben blijvende interne beschadigingen. Er is geen geneesmiddel voor deze ziekte, en er is nog geen preventief middel geregistreerd.

Ook andere pluimveesoorten, zoals de kip, kunnen besmet worden met *Histomonas*, maar zijn minder gevoelig en vertonen lang niet altijd symptomen. Ze kunnen de ziekte echter wel overdragen! Het is daarom niet verstandig om kippen of andere vogels bij kalkoenen te huisvesten.

Raadpleeg bij twijfel over de gezondheid van uw kalkoenen uw dierenarts.

Benodigde ervaring

Voor het op een verantwoorde wijze houden van een kalkoen als huisdier is geen specifieke ervaring nodig. Hij stelt niet veel eisen aan zijn verzorging of voeding. Wel heeft hij veel ruimte nodig, want het is een grote vogel.

Aanschaf en kosten

Jonge kalkoenen kunt u bijvoorbeeld kopen bij een fokker. Overleg wel even met uw burens: het klokkende geluid dat de haan maakt is tot een afstand van anderhalve kilometer te horen. De mogelijkheid bestaat dat uw burens niet gecharmeerd zijn van dit geluid.

Voor de veel voorkomende rassen betaalt u vanaf tien euro per kuiken, zeldzame rassen zijn duurder. Het maken van een verblijf is een eenmalige uitgave, daarna moet het verblijf wel onderhouden worden. Andere terugkerende kosten zijn die voor het kalkoenvoer en bodembedekking. Daarnaast kunt u voor kosten komen te staan als uw dieren onverhoopt ziek worden.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: november 2012

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl